

POSTANOWIENIE

25 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 25 września 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa J. K.
przeciwko Bank S.A. w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank S.A. w W.
od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 30 listopada 2022 r., XXVII Ca
654/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 4 grudnia 2020 roku, I C 1316/20, Sąd Rejonowy dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie zasądził od pozwanego banku na rzecz powodowego kredytobiorcy 68 066,85 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 20 lipca 2019 roku tytułem zwrotu części spłat kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego (CHF), stanowiącej świadczenie nienależne ze względu na abuzywność postanowień o indeksacji.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił apelację pozwanego banku.

Skarżący bank wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na wystąpienie w sprawie istotnych zagadnień prawnych:

1) jaki jest skutek braku mocy wiążącej postanowień umowy kredytu indeksowanego zawartej przed 24 stycznia 2009 r., określających zasady ustalania kursu waluty obcej:

a) związanie umową w pozostałym zakresie, w tym indeksacją dokonywaną za pomocą kursu ustalonego w przepisie dyspozytywnym lub obiektywnego kursu średniego NBP;

b) związanie umową w pozostałym zakresie, lecz bez indeksacji;

c) nieważność umowy w całości,

d) nieważność umowy w całości., lecz pod warunkiem, że kredytobiorca wyraził wolę uznania umowy za nieważną będąc świadomym wszystkich skutków nieważności umowy;

2) czy stosując art. 385¹ i 385² k.c. sąd powinien uwzględnić zasadę proporcjonalności, równości oraz pewności prawa i czy uznanie umowy za nieważną w całości narusza te zasady.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, do rangi zasady prawnej podniesiono tezy:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 u.s.n.), uniemożliwiają przyjęcie skargi kasacyjnej, gdyż wykluczają istnienie stosunku kredytu pozbawionego źródła kursu walutowego. Zgodnie z uchwałą każdy skład SN zobowiązany jest do uznania umowy stron za nieważną, czyli przyjęcia skutku wskazanego wyżej w pkt 1c, oczywiście pod warunkiem oceny postanowień umowy o określaniu kursu CHF za niedozwolone.

Skutkiem podniesienia zagadnienia prawnego może być przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania tylko pod warunkiem, że przynajmniej jedno z możliwych rozwiązań zagadnienia prowadzi do zasadności skargi kasacyjnej. Nie można przyjąć skargi do rozpoznania, jeżeli podlegałaby ona oddaleniu niezależnie od odpowiedzi na postawione problemy prawne. W celu uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący musiałby zakwestionować tezę Sądu drugiej instancji o nieuczciwym charakterze przeliczników walutowych ustanowionych w umowie lub zakwalifikowaniu umowy jako umowy kredytu denominowanego lub indeksowanego do waluty obcej.

Już poza wnioskiem o przyjęcie skargi do rozpoznania, w zarzutach kasacyjnych bank podniósł wiążącą moc ogłaszanych przez siebie kursów walutowych, ponieważ nie kształtował kursów dowolnie. Obecnie już utrwalona jest linia orzecnicza, że niedozwolone jest postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego przewidujące przeliczanie spłat kredytu w złotych na walutę indeksacji lub denominacji po kursie ogłaszanym przez bank – niezależnie od sposobu wykonywania tego prawa przez bank. Warunkiem uznania odesłania do tabel kursowych banku za wiążące byłoby określenie w samej umowie jednoznacznych zasad wyznaczania kursów.

Na podstawie 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego banki zobowiązane są do ogłaszania w miejscu wykonywania czynności stosowanych kursów walutowych. Kurs ten wiąże klientów banku przy dokonywaniu z bankiem czynności w okresie od ogłoszenia kursu do ogłoszenia nowego kursu. Jednak nie można umową zbindować konsumenta kursami, które dopiero zostaną ogłoszone, a orzecznictwo jednolicie uznaje takie zbindowanie przyszłym kursem za niedozwolone.

W odniesieniu do zasady proporcjonalności naruszenia interesów konsumenta i skutków orzeczonych przez sąd z uwzględnieniem równości wobec prawa należy zauważyć, że nieskodyfikowana zasada proporcjonalności nie może być samodzielną podstawą przyjęcia skargi do rozpoznania. Zarzut naruszenia zasady proporcjonalności może jedynie wspierać zarzut naruszenia prawa materialnego przez przyjęcie wykładni określonego przepisu naruszającej tę zasadę, przy istnieniu innego sposobu rozumienia przepisu, bardziej szanującego zasadę proporcjonalności.

Orzeczenia sądów obydwu instancji zostały oparte na tezie sprzecznej z uchwałą z 25 kwietnia 2024 r., że umowa wiąże bez mechanizmu indeksacji. Okoliczność ta nie ma wpływu na zasadność zasądzenia na rzecz kredytobiorcy sumy 68 066,85 zł, a oznacza jedynie, że na rzecz kredytobiorcy zasądzono tylko część należnego mu zwrotu sum uiszczonych tytułem spłaty kredytu.

Bank podnosi, że skutkiem zaskarżonego wyroku jest obowiązywanie umowy kredytu bez indeksacji, lecz z oprocentowaniem jak przy indeksacji, a tym samym ponoszenie przez bank kosztów udostępnienia kapitału złotowego z zaniżonym wynagrodzeniem w postaci odsetek jak przy udostępnieniu kapitału we frankach szwajcarskich. Skutek ten jest sprzeczny z uchwałą z 25 kwietnia 2024 r., lecz żadne z żądań skarżącego banku nie jest oparte na tezie o nieważności umowy, jak tego wymaga uchwała. Bank wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i ponowne rozpoznanie swojej apelacji w celu rozstrzygnięcia o niej przez Sąd drugiej instancji przy przyjęciu ważności umowy w całości, a nie przy założeniu nieważności umowy w całości.

Bank może mieć interes w żądaniu przyjęcia jako przesłanki rozstrzygnięcia nieważności umowy w całości, a nie tylko w zakresie indeksacji, gdyby wnosił o zwrot kapitału – aby nie ponosić kosztu jego udostępnienia w zamian za odsetki oparte o wskaźnik LIBOR zamiast WIBOR. Jednak w niniejszej sprawie bank nie wytoczył powództwa wzajemnego o zwrot kapitału. Nie złożył także oświadczenia o potrąceniu swojego prawa do zwrotu kapitału. Zatem w zaskarżonym wyroku nie ma rozstrzygnięcia, które bank mógłby zaskarżyć w oparciu o zarzut nieważności umowy w całości.

[SOP]

[ms]

